

DOI 10.37491/UNZ.74.5
УДК 339.188

Тетяна ФАСОЛЬКО¹,
Петро СЕМ'ЯНЧУК²

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Економіка — це сфера життєзабезпечення, що створена людиною для підтримання і покращення умов свого існування. Економіка забезпечує створення необхідних матеріальних і нематеріальних благ. Господарючі суб'єкти є вузькоспеціалізованими складовими економіки, а їхнє матеріально-технічне забезпечення поряд з людськими ресурсами є визначальною передумовою виробництва. Матеріально-технічні ресурси у поєднанні з людськими формують виробничий потенціал підприємства. Численні господарючі суб'єкти постійно конкурують за споживачів та свою нішу на ринку матеріальних і нематеріальних благ. Перманентні змагання спричиняють непоодинокі випадки банкрутства. Відповідно, це є вагомим стимулятором удосконалювати й підвищувати ефективність матеріально-технічного забезпечення. Конкуренція за кращі виробничі фактори є не менш важливою, ніж конкуренція за споживачів і ринки збуту. Господа-

¹ кандидат економічних наук,
доцент кафедри математики, статистики та інформаційних технологій,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
tanya.fasolko@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0003-4718-2422>.

² кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва та спеціальних дисциплін
Хмельницького навчально-наукового інституту,
Тернопільський національний економічний університет,
girlanda@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0002-6987-9979>.

рюючі суб'єкти повинні систематично, методично й регулярно переглядати свою матеріально-технічну концепцію та лінію розвитку. Безперервний аналіз новинок у технології виробництва, розвитку техніки й досягнень на ринку ресурсів дозволить виробити певну стратегію і рухатися у правильному напрямі матеріально-технічного забезпечення. Правильність чи помилковість прийнятих рішень може істотно вплинути на подальше місце господарюючого суб'єкта в даній сфері економіки. В статті розкрито основні аспекти сутності і значимості матеріально-технічного забезпечення. Запропоновано власний підхід до трактування поняття «матеріально-технічне забезпечення» й доповнено структуру матеріально-технічної бази. Деталізовано функції матеріально-технічного забезпечення. Уточнено аспекти управління та окреслено параметри ефективності використання матеріально-технічного забезпечення. Запропоновано шляхи підвищення ефективності використання матеріально-технічних ресурсів. Визначено етапи використання матеріально-технічної бази підприємства. Сформульовано висновки та рекомендації, які можуть стати основою при підвищенні ефективності використання матеріально-технічної бази. Для полегшення аргументації переваг удосконалення матеріально-технічної бази господарюючих суб'єктів застосовано графічний матеріал. Наочне зображення дозволяє більш точно підкреслити актуальність й усвідомити масштаби необхідності підвищення ефективності матеріально-технічного забезпечення господарюючого суб'єкту.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, матеріально-технічна база, ресурс, втрата, витрати, прибуток, збиток, ціна, товар, підприємство.

Ресурси завжди були і є першопричиною та головною передумовою функціонування господарюючого суб'єкта. Закон безмежного зростання людських потреб та обмеженості ресурсів завжди ставив перед підприємством на порядок денний проблему економічного вибору: яку продукцію виробляти і які ресурси використовувати. Окрім цієї проблеми додаються інші — безперервна конкуренція між товаровиробниками за споживачів, ринки збуту і ресурси, більшість з яких є вичерпними й невідтворюваними. Запорукою успіху діяльності господарюючого суб'єкту є отримання доступу до кращої ресурсної бази, адже матеріально-технічне забезпечення — це одна з основних передумов і першопричин господарської діяльності підприємства. Ґрунтовні дослідження у сфері теоретичних засад матеріально-технічної бази дозволять визначити шляхи підвищення ефективності його використання.

Окремі теоретичні й рекомендаційні положення матеріально-технічного забезпечення господарюючого суб'єкта ґрунтовно досліджені такими вченими, як: В. Адамчук, Н. Балашук, В. Батишева, В. Биба, В. Біліченко, Т. Брюховецька, Т. Васильців, В. Васюта, О. Дяченко, Д. Качан, А. Кирпань, О. Колмакова, В. Крещенецький, А. Лавриненко, В. Ле-

жепькокова, А. Литвиненко, О. Лозовський, П. Махічева, І. Науменко, Б. Павлишин, А. Пилипенко, Б. Пюро, С. Пятуніна, С. Романюк, І. Свиноус, Є. Смирнов, М. Чупріна, Л. Шірінян та інші. Проте, попри вагомий внесок учених і практиків у дослідження окресленої проблеми, перманентні зміни й нові виклики господарського устрою щоразу потребують повернення до цієї тематики, певного переосмислення і доповнення існуючих теорій.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад матеріально-технічної бази та розробка практичних рекомендацій щодо покращення ефективності її використання.

За будь-яких історичних періодів і політичних устроїв необхідним чинником забезпечення функціонування та досягнення позитивної динаміки товаровиробників є акумулювання всіх можливих ресурсів. Сфера підприємництва є практично неможливою без матеріально-технічного забезпечення. Саме тому його сутність і значимість є предметом дослідження багатьох науковців і практиків.

На нашу думку, варто ототожнити терміни «матеріально-технічна база господарюючого суб'єкта» і «матеріально-технічне забезпечення господарюючого суб'єкта», розглядаючи їх як триєдність явище, процес і результат. Отже, матеріально-технічна база або матеріально-технічне забезпечення — це комплексне поєднання біологічних і речових ресурсів як природного, так і штучного походження, які в силу специфіки господарювання зорганізовані разом з людським фактором і нематеріальними активами у єдиний технологічний процес, з метою безперебійного виробництва і створення матеріальних та нематеріальних благ для якісного і повноцінного задоволення потреб споживачів. Від кількості і якості матеріально-технічного забезпечення, а також регулярності заповнення технологічного процесу, проведення ремонтних робіт, фізичного й морального оновлення цілком залежить вчасність і повнота виконання замовлень та ступінь задоволення потреб споживачів. Саме тому господарські підходи до вибору, придбання і використання матеріально-технічної бази повинні бути обґрунтованими й аргументованими.

Функції матеріально-технічного забезпечення більш повно розкривають його значимість у діяльності господарюючого суб'єкта. Пропонуємо виокремити такі функції матеріально-технічного забезпечення:

а) цілковите освоєння технологічного процесу у площині з'ясування необхідної кількості біологічних і речових ресурсів, з метою оптимального планування кількості й регулярності їхнього постачання;

б) володіння інформацією про репутацію постачальників та асортиментно-якісні характеристики їхньої продукції з метою здійснення оптимальних у ціновому, кількісному та ефективному аспектах закупівель необхідних для виробництва ресурсів;

в) розробка, обґрунтування і реалізація заходів доставки біологічних і речових ресурсів до місця їхнього безпосереднього залучення у виробництво, з метою оптимізації фінансових витрат і часу;

г) систематичне ознайомлення з технологічними новинками, з метою покращеного використання та економії залучених біологічних і речових ресурсів у процесі створення матеріальних і нематеріальних благ;

г) систематичне ознайомлення з новинками у площині вдосконалення властивостей біологічних та речових ресурсів і розробка оптимального зіставлення між власними, місцевими та залученими виробничими факторами, а також детальний аналіз альтернативних джерел і можливостей їхнього використання з метою економії витрат;

г) своєчасний облік, правильне зберігання і дієвий контроль за біологічними і речовими ресурсами, з метою уникнення зловживань, мінімізації втрат і неефективного використання.

Нашим критерієм опису структури матеріально-технічної бази є її класичний поділ на основні та оборотні активи (фонди). До основних відносимо ті, які беруть участь у виробництві впродовж більше, ніж один виробничий цикл, їхній оберт складає більше, ніж один оборот, первісна фізична форма практично не змінюється, а вартість частинами переноситься на створену продукцію. До складу основних активів відносимо земельні ділянки, штучні водойми, багаторічні насадження, робочі і продуктивні тварини, будівлі, споруди, обладнання, машини, устаткування, прилади, інструменти, транспорт, інвентар, книги, меблі, інформаційну і побутову техніку. До оборотних відносимо ті, які беруть участь у виробництві впродовж одного виробничого циклу, їхній оберт складається з одного обороту, первісна фізична форма повністю змінюється, а вартість цілком переноситься на створену продукцію. До складу оборотних активів відносимо добрива, насіння, корми, засоби захисту рослин і тварин, матеріали, сировину, паливо, енергію, спецодяг, малоцінні та швидкозношувані предмети, напівфабрикати.

На нашу думку, суть управління матеріально-технічним забезпеченням зводиться до таких аспектів:

а) поточне, тактичне і стратегічне планування необхідних обсягів основних та оборотних активів залежно від поточних, тактичних і стратегічних обсягів виробництва матеріальних і нематеріальних благ;

б) вибір основних постачальників та розгляд альтернативних варіантів на основі проведених досліджень і порівнянь;

в) вивчення юридичних норм, положень, інструкцій і правил, з метою грамотного укладення договорів, перевірки якості запропонованих ресурсів, організації, координації і контролю за їхнім постачанням і використанням;

г) освоєння передових технологій та вивчення ринку творчих задумів, інтелектуальних розробок, новаційних ідей, рекомендацій і пропозицій, з метою вибору кращих варіантів і практичного впровадження їх у господарську діяльність. Це дозволить пролонгувати зростаючу економію на масштабах виробництва, мінімізувати рівень втрат і витрат, оптимізувати технологічний процес і підвищити ефективність використання матеріально-технічного забезпечення господарюючого суб'єкта.

Створення матеріальних і нематеріальних благ є складним процесом, що функціонує за умови постійного та своєчасного забезпечення його

засобами виробництва, а саме: будівлями, спорудами, машинами, обладнанням, устаткуванням, землею, сировиною, матеріалами, паливом, енергією. Усе перераховане є необхідним для безперебійного господарського процесу з виготовлення продукції, надання послуг або виконання робіт, незважаючи на сферу діяльності, організаційно-правову форму чи форму власності підприємства. Підвищення ефективності використання матеріально-технічних ресурсів є ключовою проблемою господарюючих суб'єктів за сучасних конкурентно-ринкових умов. Успіх підприємства передбачає неперервний перегляд методів, шляхів і способів підвищення ефективності використання матеріально-технічних ресурсів.

Враховуючи сказане, можна визначити шляхи підвищення ефективності використання матеріально-технічних ресурсів.

Перший шлях. Ґрунтовне, своєчасне, поопераційне і повидове планування необхідних обсягів матеріально-технічних ресурсів усіма підрозділами господарюючого суб'єкта необхідних обсягів і потрібної якості. Кожен господарюючий суб'єкт є органічною єдністю і сукупністю певних підрозділів. Кожен із них має своє функціональне призначення. Якісне і вчасне виконання своїх обов'язків потребує певного ресурсного забезпечення. Неповне, неякісне або несвоєчасне ресурсне забезпечення погіршує виконання тим чи іншим підрозділом покладених на нього функцій. Як зазначалося, всі підрозділи господарюючого суб'єкта прямо чи опосередковано пов'язані між собою. Тому збої у роботі одного підрозділу ланцюговою реакцією негативних наслідків позначаються на якості функціонування усіх інших та підприємства загалом. Саме тому кожен підрозділ повинен постійно контролювати кількість, стан і якість свого матеріально-технічного забезпечення. Виявляти проблемні аспекти і вживати застережних заходів: вчасний ремонт і подача заявок на заміну, оновлення або поповнення. Вчасність виявлення проблеми та подачі замовлення є дуже важливим аспектом. Оскільки запізнення можуть спричинити певний лаг з утрудненнями для цього підрозділу і всього господарюючого суб'єкта. Кожен підрозділ має свою специфіку використання матеріально-технічного забезпечення. Кожен вид ресурсу має свої особливості у термінах використання. Тому робота із плануванням матеріально-технічного забезпечення повинна бути дуже ретельною. Під час планування повинен враховуватися той факт, що існує ризик невчасного постачання й виконання замовлень. Відтак це спричинює збої та простой у виробництві й зростання безповоротних витрат і втрат. З цією метою на підприємстві повинні створюватися складські запаси матеріально-технічного забезпечення. Варто зазначити, що кожен ресурс має свій термін зберігання і різну вартість. Тому неправильне формування запасів може призвести до псування, фізичного і морального старіння, неконтрольованого зростання витрат. Задля уникнення цих небажаних явищ — до кожного виду матеріально-технічної бази повинен бути власний науково-обґрунтований підхід щодо планування їхніх обсягів, регулярності закупівель та величини й доцільності запасів. Не варто ігнорувати тим фактом, що всі види виробництва й елементи матеріально-технічної бази мають різні ступені ризикованості, аварійності, небезпечності, шкідливості тощо. Усіх ризиків

не врахувати, але наближені обрахунки також повинні враховуватися у плануванні обсягів замовлень та частки у складському господарстві. Потрібно також враховувати сезонні коливання у попиті на продукцію, а відповідно і у своєчасності та повноті замовлення матеріально-технічних ресурсів. Правильний підхід до планування матеріально-технічного забезпечення та завантаженості ними усіх підрозділів дає можливість господарюючому суб'єкту у повному обсязі виконувати свої обов'язки перед споживачами, партнерами, посередниками, постачальниками і найманими працівниками.

Другий шлях. Вивчення й застосування передових технологій, інноваційних розробок, нововведень, ділових ідей і творчих задумів у процесі використання ресурсів підприємства з метою підвищення продуктивності праці, фондоозброєності, технічної озброєності й фондовіддачі, скорочення тривалості виробничих циклів і собівартості створення матеріальних і нематеріальних благ, забезпечення ритмічності процесів, повне використання вторинних ресурсів і збільшення рівня безвідходності, підвищення віддачі інвестицій. Технологічний процес є визначальною причиною обсягів необхідних матеріально-технічних ресурсів, їхніх витрат і витрат. Застаріла технологія виробництва вимагає більших витрат ресурсів, їхніх витрат і псування, марнування і поломок тощо (рис. 1).

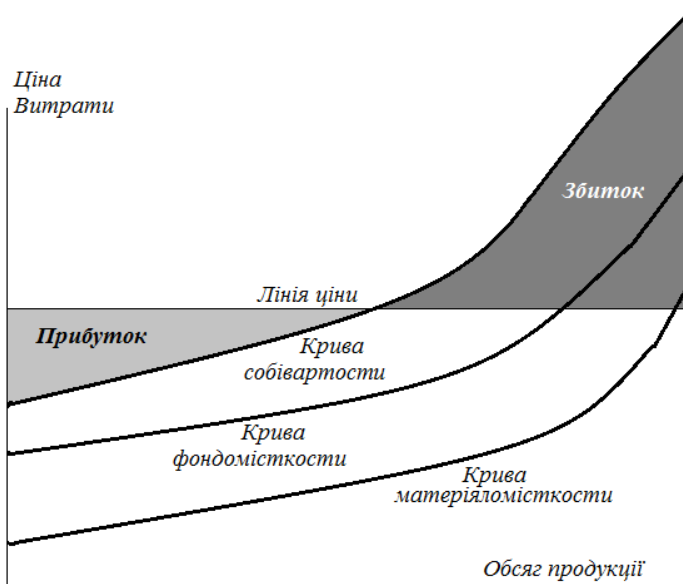

Рис. 1. Вплив застарілої техніки на фінансові результати

Примітка: складено на основі власних теоретичних узагальнень.

На ілюстративному матеріалі ми припустили, що ціна на продукцію є незмінною. Якщо технологія і техніка застаріла — витрати основних та оборотних активів з часом на одиницю продукції зростатимуть. Це позна-

чається на невпинному зростанні кривих фондомісткості й матеріаломісткості. Сумарна величина цих параметрів формує собівартість продукції. До певного моменту, коли фірма отримує прибутки, управління матеріально-технічним забезпеченням може здійснюватися за старою схемою. Проте з кожною наступною партією виробництва внаслідок застарілої техніки і технології витрати будуть більшими і підприємство з фази прибутків перейде до точки беззбитковості. Така ситуація існуватиме недовго, а пришвидшена витратомісткість, за незмінного управління матеріально-технічною базою, перетне лінію ціни і збитки зростатимуть з кожною партією випуску продукції. Саме тому управління матеріально-технічною базою повинно здійснювати аналіз причин зростання фондомісткості й матеріаломісткості. Якщо цей процес є пришвидшеним — потрібно з'ясувати, який саме вид ресурсів є причиною того і замінити його на якісніший (рис. 2).

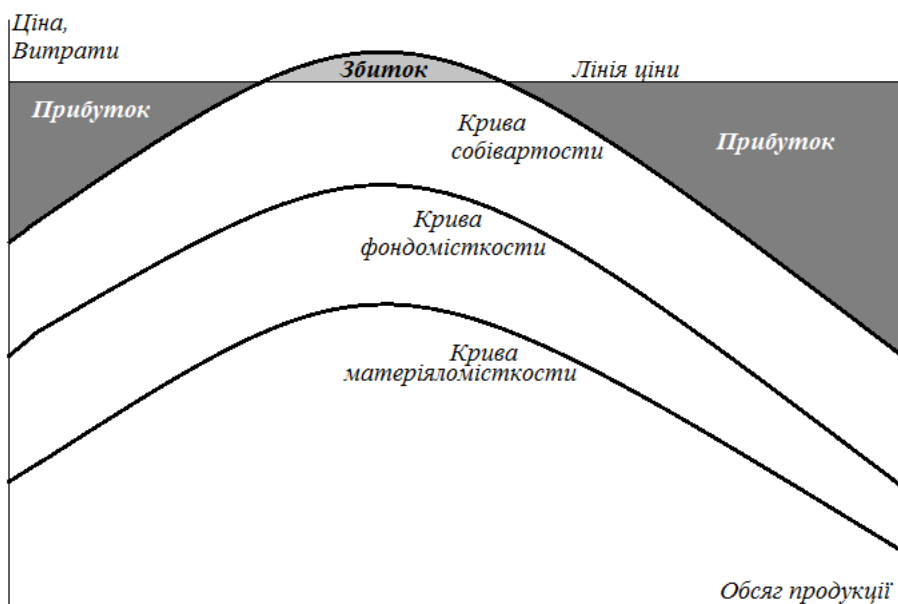

Рис. 2. Вплив передової техніки на фінансові результати

Примітка: складено на основі власних теоретичних узагальнень.

На рис. 2 ми також зробили припущення, що ціна є незмінною. Коли продукція створюється із застосуванням застарілої матеріально-технічної бази, фондомісткість і матеріаломісткість починає збільшуватися пришвидшеними темпами. Якщо поресурсний аналіз зростання собівартості зроблений правильно, виявлені проблемні основні та оборотні активи — зростання витратомісткості не припиниться. Слід урахувати витрати на пошуки і замовлення оновлених ресурсів. Необхідний час зумовлює зростання трансакційних витрат і рівня фондомісткості й матеріало-

місткості. Коли матеріально-технічна база оновлена — потрібен час для адаптації. Крім того, інвестовані в оновлення та модернізацію кошти різко збільшать витрати і підприємство отримає збиток. Проте цей період збиткової адаптації є природним тимчасовим явищем. Залежно від специфіки виробництва і масштабів оновлення оборотних та модернізації основних активів — тривалість отримання збитків може бути різною. Коли починається віддача від інвестицій в інновації збитки починають зменшуватися внаслідок скорочення рівня фондомісткості й матеріаломісткості. Ці позитивні зрушення сприятимуть отриманню прибутку. Світовий досвід показує, що інвестиції в інновації виправдовують себе. Варто зазначити, що об'єктивна дія закону спадної віддачі ресурсів, моральне та фізичне старіння обов'язково призведуть до зростання витратомісткості (рис. 3).

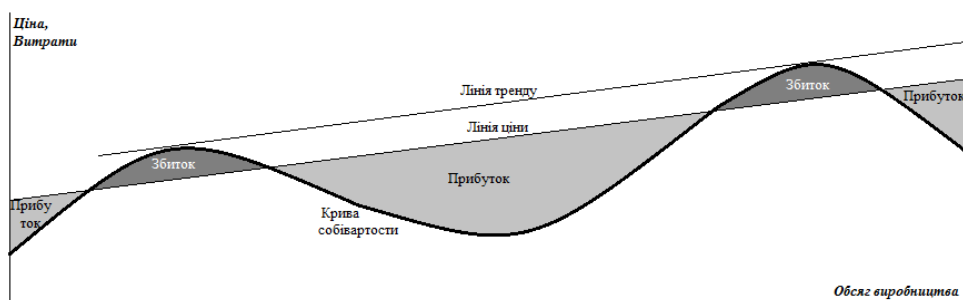

Рис. 3. Синусоїдоподібна динаміка зростаючого тренду витратомісткості

Примітка: складено на основі власних теоретичних узагальнень.

Рис. 3 показує більш реалістичну ситуацію у довгій перспективі — об'єктивним економічним явищем є класична повзуча інфляція. Саме тому ми показали незначний тренд зростання ціни й витратомісткості. Синусоїдоподібна крива собівартості показує нам дуже важливий момент. Інвестиції в залучення та практичне впровадження у виробництво інноваційних основних та оборотних активів у силу об'єктивної дії закону спадної віддачі ресурсів, морального та фізичного старіння з часом зменшують свою віддачу. Тому другий шлях управління матеріально-технічним забезпеченням повинен бути безперервно-періодичним. Незалежно від того, на якій фазі прибутку підприємство прийме рішення про оновлення оборотних і модернізацію основних активів, адаптаційна фаза завжди відзначатиметься збитками, які залежно від масштабів нововведень і специфіки господарювання, через певний проміжок часу почнуть зменшуватися і перетворюватися у прибутки господарюючого суб'єкта. Цей процес є безперервним упродовж існування підприємства. Окрім впровадження нових (інноваційних) основних та оборотних активів, управління матеріально-технічним забезпеченням повинно вивчати, порівнювати і впровадження нових та продуктивніших технологічних процесів (рис. 4).

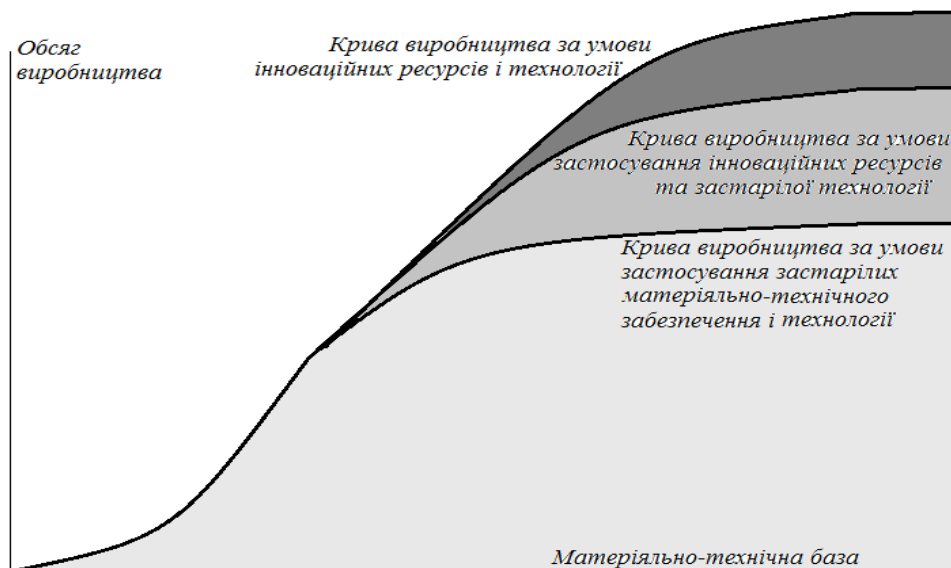

Рис. 4. Випадки інноваційного управління ресурсами і технологіями

Примітка: складено на основі власних теоретичних узагальнень.

Рис. 4 демонструє потрійну ситуацію. Найнижча крива показує ситуацію практичної відсутності на фірмі інноваційного управління матеріально-технічним забезпеченням. Початок кривої у всіх трьох випадках є однаковим, оскільки матеріально-технічна база нова і її віддача є високою. Проте закон спадної віддачі, що підсилюється фізичним і моральним старінням, поступово зменшує віддачу. Відтак настає ситуація абсолютної неефективності. За умови часткового інноваційного управління матеріально-технічним забезпеченням, коли оновлюються і модернізуються тільки основні та оборотні фонди, — крива виробництва демонструє значно більшу віддачу. Об'єктивна дія спадної віддачі разом із моральним та фізичним старінням настає пізніше. Найвища крива характеризує цілковите інноваційне управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства, — фактично повна модернізація виробництва. Новітні технології виробництва в сукупності з інноваційними основними та оборотними активами дають найефективніший результат. Господарючий суб'єкт виходить на свій потенціал, пролонгуючи протидію об'єктивному впливу спадної віддачі разом із моральним та фізичним старінням. Як зазначалося, цей процес зростаюче-хвилеподібний і черговий раз доводить необхідність постійного комплексного інноваційного управління матеріально-технічним забезпеченням.

Третій шлях. Спостереження та аналіз організаційно-технічного рівня виробництва та якості продукції ймовірних постачальників і вибір оптимального варіанту. Другий шлях може бути успішним за умови реалізації

лізації третього. Господарючий суб'єкт повинен проводити комплекс робіт із вивчення та порівняння основних та оборотних активів і технологій. У випадку неефективно проведених робіт господарючий суб'єкт може придбати неякісні інновації — тоді виникає ризик перетворення інвестицій у безповоротні витрати.

Запропоновані шляхи у своїй комплексній взаємодоповнювальній реалізації дозволять підвищити ефективність використання матеріально-технічних ресурсів й водночас знизити рівень витратомісткості та ступінь якості виготовлених матеріальних і нематеріальних благ. Це, у свою чергу, сприятиме не тільки зміцненню конкурентоспроможності, але і розширенню ринків збуту й підвищенню рентабельності виробництва, власних та залучених капіталовкладень. Тривала прибутковість фірми є джерелом для покращення управління ефективністю використання матеріально-технічного забезпечення. Таким чином, ми виходимо на мультиплікативно-акселеративний ефект інноваційного інвестування.

Стратегія є довгостроковим орієнтиром на успіх, що повинна враховувати як поточні, так і тактичні і тривалі зміни, недоліки та переваги господарючого суб'єкта. Таким чином, стратегію використання матеріально-технічної бази слід розглядати у трьох поетапних площинах.

Перша площина — поточне використання матеріально-технічної бази підприємства. Це поведінка у найкоротших і коротких проміжках часу. Поточне планування використання ресурсів тісно прив'язане до діючих реалій на продуктових і ресурсних ринках, що піддаються дії сезонних коливань, швидкоплинної моди, смаків, уподобань, випадкових і раптових шоків попиту і пропозиції. Слід зазначити, що в найкоротшому і короткому періодах господарючий суб'єкт найменш еластичний до швидких змін. Переорієнтація виробництва, зміна обсягів випуску продукції і ресурсна модернізація потребує більш тривалого часу. Проте часткова диференціація матеріально-технічної бази стає можливою у поточній площині. Саме тому поточне використання матеріально-технічної бази повинно брати за основу маркетингові дослідження. Як зазначалося раніше, всі підрозділи господарючого суб'єкту тією чи іншою мірою є взаємопов'язаними і співпрацюють між собою. Маркетингові служби покликані координувати дії решти підрозділів фірми, адже її діяльність повністю спрямована на споживача. А оскільки створення матеріальних і нематеріальних благ є неможливим без ресурсів і технологій і цілком залежать від забезпечення, маркетологи також беруть рекомендаційно-орієнтаційну участь в у процесі використання матеріально-технічної бази фірми. Щоб зробити господарючий суб'єкт більш гнучким та еластичнішим до раптових і неочікуваних ринково-економічних змін, маркетологи повинні проводити свої поточні дослідження з орієнтиром на недалеке майбутнє. Опитування наявних споживачів, вивчення дій і тенденцій поведінки конкурентів та партнерів, з урахуванням сезонних особливостей, дозволять маркетологам спроектувати і змодельовати ситуації на різну перспективу. Відповідно використання матеріально-технічної бази господарючого суб'єкту повинно точково переорієнтовуватися на прогнозовані поточні зміни. Таким самим точковим використанням може бути попе-

раційне нововведення внаслідок новітніх викликів науково-технічного прогресу й інноваційно-інформаційного суспільства.

Друга площина — середньострокове використання матеріально-технічного забезпечення підприємства. Сукупність поточних маркетингових досліджень організовують поступові точкові зміни у використанні матеріально-технічної бази господарюючого суб'єкта. Таким чином, поступові незначні ресурсно-виробничі зміни у середньостроковій перспективі стають більш помітними і дозволяють окреслити окремі підприємницькі аспекти або їхні частини. Окремі компоненти природно-речових ресурсів у поєднанні з частиною персоналу можуть бути переорієнтовані. Тобто порівняно з поточними тактичні є більш гнучкими і концептуально-орієнтаційними, більш адаптованими до реалій. Залежно від специфіки господарювання середньострокове використання природно-речових ресурсів може бути різним за своєю тривалістю й охоплювати від кількох сезонів до кількох років. Таким чином, поточне і середньострокове використання матеріально-технічної бази є глибинно-невидимим зовнішньому спостерігачу процесом. На поверхні явищ воно виявляється зміною структури товарообороту і фінансових результатів, а відтак і рентабельності. Ми знову переконані в думці, що використання природно-речових ресурсів фірми повинно, здебільшого, підпорядковуватися результатам і пропозиціям проведених маркетингових досліджень та мейнстриму науково-технічного прогресу й інноваційно-інформаційного суспільства. Природно позитивним є той факт, що в поточному і середньостроковому періодах зміни у використанні матеріально-технічного забезпечення є відповідно негнучким і низькоеластичним, адже за умови високої гнучкості використання ресурсів й різких швидкоплинних ринкових змін господарюючий суб'єкт міг би зазнавати як високих прибутків, так і збитків, а тривалість його функціонування частіше піддавалася б ризикам.

Третя площина — стратегічне використання матеріально-технічного забезпечення підприємства. Воно є сумарним результатом середньострокових, що цілком сформовані з поточних.

Варто зазначити, що хоча стратегічні орієнтири визначаються заздалегідь наперед, вони абсолютно залежать від поточних реалій, які можуть в один період свого використання змінюватися точково в одному напрямі, а через кілька місяців таке рішення може бути відмінним. За аналогією стратегічне використання природно-речових ресурсів є результатом маркетингової та інноваційно-економічної стратегії, підкорюваних поточними і середньостроковими маркетинговими й науково-технічними та інформаційними реаліями. Якщо поточне використання матеріально-технічного забезпечення характеризується точковими змінами, тактичне — секторальними, тоді стратегічне — це освоєння нових видів виробництва, це життєвий цикл нового товару або істотна зміна наявної продукції. У тривалій перспективі господарюючий суб'єкт, прилаштовуючись до викликів науково-технічного прогресу може освоїти і використовувати нові види й джерела сировини, матеріалів, переорієнтувати свою діяльність на кардинальні зміни підходів до традиційного використання ресурсів. Успішність стратегії використання матеріально-

технічного забезпечення втілюється у динамічних кривих товарообороту, середньомісячної заробітної плати, фондоозброєності, технічної озброєності, продуктивності праці, фондомісткості, фондівіддачі, матеріяломісткості, матеріяловіддачі, прибутку, рентабельності тощо.

Отже, матеріяльно-технічне забезпечення є частиною ресурсів господарюючого суб'єкта і його кількісно-якісні характеристики прямо пропорційно впливають на виробничу структуру й товарну номенклатуру. За сучасного розвитку інновацій і становлення жорсткіших умов конкуренції укомплектування й оновлення матеріяльно-технічної бази повинно стати одним із першочергових поточних, тактичних і стратегічних завдань господарюючого суб'єкта. Критичний техніко-технологічний стан та неефективна структура матеріяльно-технічного забезпечення, за умов активних експортно-імпортних операцій, не дозволяє господарюючому суб'єкту конкурувати за продуктово-якісними і ціновими критеріями на рівних умовах з високорозвиненими іноземними й національними товаровиробниками. Саме тому вивчення, аналіз та удосконалення матеріяльно-технічного забезпечення є актуальною економічною проблемою минулого, сьогодення і близької та далекої перспективи для науки і практики.

Список використаних джерел

1. *Биба В. В., Махічева П. В.* Ефективність використання матеріяльно-технічної бази підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 130–133.
2. *Васильців Т. Г., Павлишин Б. Л.* Стратегічні засади управління використанням матеріяльно-технічної бази підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.10. С. 275–279.
3. *Васюта В. Б., Кирпань А. Г.* Підвищення ролі матеріяльно-технічної бази як фактор ефективного функціонування підприємства. *Вести современной науки* — 2014. *Education and Science* URL : <https://bit.ly/2H0legu>.
4. *Добіжа Н. В.* Відтворення матеріяльно-технічної бази як основа зростання сільськогосподарського виробництва. *Економіка АПК*. 2008. № 4. С. 78–83.
5. *Дяченко О. П.* Економічна сутність, зміст та складові матеріяльно-технічної бази сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 2. С. 19–24.
6. *Колмакова О. М., Брюховецька Т. В.* Фактори, що впливають на ефективність використання матеріяльних ресурсів на підприємстві та шляхи її підвищення. *Молодий вчений*. 2018. № 5.1 (57.1). С. 42–46.

Надійшла до редакції 20.12.2019

Tetiana FASOLKO

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

Petro SEMYANCHUK

Ternopil National Economic University

Increasing the Efficiency of Material and Technical Support of the Enterprise

Economics is a sphere of life support created by man to maintain and to improve his living conditions. Economics ensures the creation of the necessary material and

non-material goods. Business entities are highly specialized components of the economy, and their material and technical support, along with human resources, is a crucial prerequisite for industry. In combination with human resources, material and technical resources form the production potential of the enterprise. Numerous businesses are constantly competing for consumers and their niche in the tangible and intangible goods market.

Permanent competitions result in frequent bankruptcy. Accordingly, it is a significant stimulant to improve and to increase the efficiency of material and technical support services. Competition for the best production factors is no less important than competition for consumers and marketing outlets. Business entities must regularly review their concept of material and technical support as well as their line of development in a systematic and methodical way.

Continuous analysis of production innovations, technical development and achievements in the resource market will allow to create a certain strategy and to move in the right direction of material and technical support. The correctness or fallacy of the taken decisions can significantly affect the future position of the business entity in a particular sector of the economics.

The main aspects and the importance of material and technical support are revealed in the article. We propose our own approach to the interpretation of the concept of "material and technical support" and expand the structure of the material and technical base. The functions of material and technical support are detailed. The aspects of management as well as the parameters of the efficient usage of material and technical support are specified. The ways of increasing of the efficient usage of material and technical resources are offered. The stages of using the material and technical base of the enterprise are determined.

The conclusions and recommendations that can form the basis for improving the efficiency of use of the material and technical base are formulated. Some graphical material was used in order to facilitate the argumentation of the benefits of improving the material and technical base of economic entities. The visual image allows to more accurately emphasize the topic and the realization of the need to improve the material and technical support of the business entity.

Keywords: *material and technical support, material and technical base, resource, loss, expenses, profit, damage, price, product, enterprise.*